

УДК 343.131

DOI 10.36919/3041-1149(Print).8.2025.175-181

Р. А. Кичко,

аспірант кафедри інформаційного,
господарського та адміністративного права,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського»
email: roman.kychko@gmail.com
ORCID 0009-0002-0948-2897

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ НЕДОТОРКАНОСТІ ПРАВА ВЛАСНОСТІ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

У статті на підставі чинного законодавства, поглядів науковців, а також правових позицій, відображених у рішеннях Європейського суду з прав людини, здійснено детальний аналіз інтерпретації права власності в кримінальному процесі України, можливостей його законного обмеження, трактування тісно пов'язаних з ними понять «майно» та «власність». З аналізу прецедентної практики ЄСПЛ вбачається виділення таких критеріїв тлумачення майна та прав, пов'язаних з ним: це рухомі й нерухомі речі, активи, зокрема права вимоги, щодо яких заявник може стверджувати про їхнє ефективне використання; економічна цінність права чи інтересу; адекватна визначеність об'єкта володіння; майнове право чи інтерес мають бути належно закріплені в національному законодавстві для того, щоб бути забезпеченими можливістю судового захисту. Зазначається, що недоторканість приватної власності є природним правом людини, станом захищеності від посягань, гарантією свободи особи та її автономії, що охоплює незаконне втручання в реалізацію права володіти, користуватись і розпоряджатися майном та іншими матеріальними, інтелектуальними цінностями й фінансовими ресурсами. Забезпечення захисту прав і свобод людини в кримінальному процесі означає здійснення процесуальної діяльності в такому порядку, формі та режимі, за яких втручання в гарантовані законом права й свободи людини має винятковий характер. Наголошено, що сфера кримінального судочинства найбільш тісно пов'язана із заходами процесуального примусу та обмеженням прав і свобод учасників процесу. Водночас зроблено висновок, що ефективне забезпечення охорони права власності в кримінальному процесі можливе лише в поєднанні із дотриманням інших засад кримінального провадження, зокрема: забезпечення права на свободу й особисту недоторканність; недоторканність житла чи іншого володіння особи; невтручання в приватне життя; публічність.

Ключові слова: кримінальне провадження, майно, право власності, володіння особи, недоторканість права власності, обмеження права власності, процесуальні дії, судовий захист.

Постановка проблеми та її актуальність. Завданням держави є формування організаційних політичних, соціальних, матеріальних та інших умов для створення можливості найбільш повної реалізації людиною своїх прав і свобод. Проголошення в законодавстві гарантій дотримання прав і свобод людини не зумовлює автоматичного забезпечення їхньої реалізації [1, с. 43]. Одним з таких прав є право власності, реалізація якого в кримінальному провадженні має певні особливості.

Витоки недоторканності власності безпосередньо пов'язані з винятковістю відповідного права. Виключно власнику належить право здійснювати будь-який вплив на річ, визначати її юридичну та фактичну долю. У суспільстві всі його члени в певний спосіб є власниками певного майна. Його цінність і кількість варіюються в широких межах, проте будь-який власник зацікавлений у тому, щоб його право власності на те, чим він володіє, було б непорушним [2, с. 24].

Недоторканність приватної власності є станом захищеності від посягань, гарантією свободи особи та її автономії, що вилучає незаконне втручання в реалізацію права на приватну власність.

Забезпечення захисту прав і свобод людини означає здійснення процесуальної діяльності в такому порядку, формі та режимі, за яких втручання в гарантовані законом права й свободи людини зовсім не мало б місця або здійснювалося б лише в передбачених законом випадках, в умовах крайньої потреби, коли іншими способами вирішити завдання правосуддя неможливо. До цих завдань, безумовно, належить забезпечення охорони права власності [2, с. 39].

Українське законодавство з відповідними імплементаваними міжнародними договорами гарантує кожній особі захист права власності з приміткою, що за певних, визначених законом умов воно може бути обмежене. Цілком природно, що зазначене обмеження викликає питання щодо його допустимості, форм, механізмів застосування, правомірності для захисту інтересів суспільства, забезпечення кримінального провадження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В Україні питання недоторканності права власності, його охорони та захисту, допустимості обмеження в кримінальному процесі досліджувалась такими вітчизняними вченими, як О. В. Авраменко, Р. І. Благута, В. І. Галаган, І. В. Гловюк, В. А. Завтур, Т. Г. Ільєва, О. В. Капліна, Г. М. Куцкір, Є. Д. Лук'янчиков, О. В. Музиченко, В. В. Назаров, Д. О. Савицький, С. М. Смоков, О. Ю. Татаров, В. М. Тертишник, Л. Д. Удалова, А. Я. Хитра, М. Є. Шумило, О. Г. Яновська та інші.

Наразі серед теоретиків і практиків усе ще виникають дискусійні питання щодо інтерпретації права власності в кримінальному процесі України, можливостей його законного обмеження, трактування тісно пов'язаних з ними понять «майно» та «власність».

Метою статті є здійснення детального аналізу правової природи та тлумачення недоторканості права власності в кримінальному провадженні України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Однією з конвенційних гарантій захисту права власності особи на міжнародному рівні є міжнародні нормативно-правові акти, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, що регламентовано ст. 9 Конституції України [3].

Відповідно до ст. 1 «Захист власності» Протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ратифікованої Україною, кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом, і загальними принципами міжнародного права. Проте попередні положення жодного разу не обмежують право держави вводити в дію такі закони, які вона вважає за потрібне, щоб здійснювати контроль за користуванням майном відповідно до загальних інтересів або для забезпечення сплати податків чи інших зборів або штрафів [4]. Аналогічні положення містить ст. 17 Загальної Декларації прав людини, ухваленої 1948 р., яка передбачає, що кожна людина має право володіти майном як одноособово, так разом з іншими. Водночас ніхто не може бути безпідставно позбавлений свого майна [5].

Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ) у своїх рішеннях неодноразово наголошував, що кожна фізична та юридична особа має право мирно володіти своїм майном [6, с. 199]. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності інакше, як в інтересах суспільства, на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права. Будь-яке втручання публічної влади в право на повагу до власності має бути законним, держави уповноважені здійснювати контроль за використанням власності через виконання законів. Обмеження у використанні приватної власності мають залишити власнику певний ступінь свободи, інакше такі обмеження рівнозначні позбавленню власності («Спорронг і Лоннрот проти Швеції») [7].

Держава на рівні національного законодавства та ратифікуючи міжнародні нормативні акти, передбачила можливості обмеження гарантованого права власності. Водночас з метою недопущення надмірного втручання в право власності кожної особи в кримінальному процесуальному законодавстві визначено основні засади кримінального провадження, зокрема недоторканність права власності [8, с. 57].

Стаття 41 Конституції України гарантує кожному право володіння, користування й розпорядження своєю власністю, що відповідає загальноприйнятим міжнародним принципам права та узгоджується із положеннями Конвенції. Водночас в Основному Законі зазначається, що ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності, а право приватної власності взагалі є непорушним [3]. Згідно з ч. 1 ст. 16 КПК України позбавлення або обмеження права власності під час кримінального провадження здійснюється лише на підставі вмотивованого судового рішення, ухваленого в порядку, передбаченому КПК України [9].

Право власності являє собою природне право людини, джерело її волі та рівності з іншими людьми [10, с. 45]. Воно є юридичною можливістю на свій розсуд без шкоди іншим і навколишньому середовищу володіти, користуватись і розпоряджатися майном та іншими матеріальними, інтелектуальними цінностями й фінансовими ресурсами [11, с. 143].

Варто звернути увагу на правові позиції ЄСПЛ з означеного питання. Так, у справі Маркс проти Бельгії ЄСПЛ постановив, що: «...Визнаючи право будь-якої особи на безперешкодне користування своїм майном, ст. 1 Першого протоколу до Протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод за своєю сутністю є гарантією права власності. У цьому полягає чіткий зміст слів «майно» і «користування власністю» [12].

Для визначення всіх складових поняття майна практикою ЄСПЛ впроваджено такі критерії: економічна цінність права чи інтересу; об'єкт володіння має бути адекватно визначеним; право чи інтерес мають бути належно закріплені в національному праві (відповідно до сталої практики ЄСПЛ «володіння» в сенсі ст. 1 Протоколу 1 можуть передбачати існуючі права власності, зокрема права вимоги, щодо яких особа має «правомірні очікування» в частині їхнього задоволення. Водночас вимога має бути конкретною та адекватно визначеною) [13, с. 686, 687].

У розумінні ЄСПЛ термін «майно» має автономне тлумачення та вбирає в себе як рухомі, так і нерухомі речі, активи, зокрема права вимоги, щодо яких заявник може стверджувати, що в нього є обґрунтоване й правомірне очікування, що він отримає можливість ефективно використати майнове право.

Певні інші права та інтереси, які становлять майно (наприклад, заборгованість), можуть також розглядатись як «право на власність» і відповідно як «власність». Там, де майновий інтерес за своєю природою є вимогою, він може розглядатись як «майно» тільки тоді, коли має достатню підставу в національному законодавстві або в разі встановлення такого інтересу остаточним судовим рішенням, яке може бути виконано (наприклад, рішення у справі «Копецький проти Словаччини» (Korecky v. Slovakia), № 44912/98) [14].

З аналізу окремих висновків ЄСПЛ можемо визначити такі характеристики майна: майном є права, які мають економічну цінність, є цивільними за природою та достатньо визначеними для того, щоб бути забезпеченими можливістю судового захисту. Водночас варто вказати на: автономність термінів «майно» та «власність» і ширше тлумачення ЄСПЛ поняття «майно» порівняно з національним законодавством України; інші права чи інтереси ЄСПЛ розглядає в значенні ст. 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод за наявності майнового інтересу-вимоги, що визначений національним законодавством, або є встановленим остаточним судовим рішенням національного суду [15].

Поняття недоторканість права власності визначається сучасними процесуалістами як вихідна ідея кримінального процесу нормативного характеру, яка полягає в спрямованості змісту та форми кримінального провадження на убезпечення особи від неправомірних перешкод в її можливості на власний розсуд володіти, користуватися чи розпоряджатися належним їй майном у межах, установлених законом [2, с. 20, 21]. Недоторканність права власності є неприпустимість протиправного та незаконного втручання, обмеження чи позбавлення особи права вільно володіти, користуватися та розпоряджатися майном [16, с. 11].

Реалізація завдання охорони права власності в кримінальному провадженні тісно пов'язана з дією ряду інших передбачених у КПК України засад кримінального провадження. До таких насамперед потрібно віднести засади: забезпечення права на свободу й особисту недоторканність (п. 5 ч. 1 ст. 7 КПК України); недоторканність житла чи іншого володіння особи (п. 6 ч. 1 ст. 7 КПК України); невтручання в приватне життя (п. 8 ч. 1 ст. 7 КПК України); публічність (п. 18 ч. 1 ст. 7 КПК України) [9].

З положень чинного законодавства вбачається дві правомірні підстави обмеження права власності особи – це примусове відчуження об'єктів з мотивів суспільної потреби та конфіскація майна. У першому випадку законодавець передбачив, що примусове відчуження об'єктів права приватної власності з мотивів суспільної потреби застосовується лише в крайньому випадку, на підставах та в порядку, що встановлені законом.

Конфіскація майна застосовується виключно за рішенням суду у випадках, за обсягом і порядку, передбачених законом, зокрема Кримінальним процесуальним кодексом України. Стаття 17 КПК України гарантує кожній особі недоторканість права власності, що полягає саме у виключності порядку позбавлення й обмеження учасника кримінального провадження права власності – на підставі вмотивованого судового рішення, яке ухвалюється відповідно до вимог КПК України. Водночас у порядку та на умовах, що чітко передбачені КПК України, допускається застосування тимчасового вилучення майна за відсутності відповідного судового рішення [9].

До переліку процесуальних дій і рішень, передбачених КПК України, у межах яких можливе втручання в право на мирне володіння майном, належить: накладення грошового стягнення, тимчасове вилучення майна, тимчасовий доступ до речей і документів, тимчасове обмеження в користуванні спеціальним правом; арешт майна, застава, огляд, обшук, вилучення майна, вилучення речей і документів під час дізнання, отримання зразків для експертизи, арешт, огляд і виїмка кореспонденції; обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи; негласне отримання зразків, потрібних для порівняльного дослідження; витребування й отримання речей, документів; вирішення питань стосовно речових доказів у порядку ч. 6 ст. 100 КПК України [9].

Крім зазначених заходів, які обмежують майнові права громадян, на нашу думку, варто віднести внесення застави та звернення застави в дохід держави тощо. Поділяємо погляд О. В. Музиченко, що вказаний перелік може бути доповнений такими кримінальними процесуальними заходами, як ізоляційні заходи (у рахі залишення майна підозрюваного / обвинуваченого без нагляду), особиста порука, тимчасовий доступ до речей і документів (у разі можливості їхнього вилучення), вирішення питання про речові докази, відсторонення від посади, слідчий експеримент, проведення контрольованої та оперативної закупки, накладення арешту на кореспонденцію, її огляд і виїмка [17, с. 76].

Зазначені процесуальні дії та рішення передбачені в КПК України, тобто один із елементів законності як правова основа в законодавстві наявний. Проте, як слушно наголошують І. В. Гловюк та В. О. Гринюк, цього замало для дотримання відповідної умови, адже закон має бути доступним, точним і передбачуваним, проте ряд положень КПК України так охарактеризувати неможливо [18, с. 241].

До суб'єктів, які відповідно до закону зобов'язані забезпечувати це право й водночас мають право на його обмеження є державні органи, уповноважені службові особи, які наділені владними повноваженнями (дізнавач, слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд). Закон детально регламентує їхні права та обов'язки, визначає порядок провадження ними процесуальних дій й ухвалення рішень. Будь-який відступ від передбачених процесуальним законодавством порядку та процедури застосування певних процесуальних дій означає недотримання кримінального процесуального обов'язку, покладеного на уповноважених суб'єктів, і може спричинити визначені законом заходи відповідальності.

Закон не передбачає чіткого переліку суб'єктів, право власності яких може бути обмежене під час застосування чи проведення процесуальних дій. Переважно такими учасниками є підозрюваний, обвинувачений, засуджений, юридична особи, щодо якої здійснюється провадження. Водночас залежно від процесуальної дії, що застосовується чи проводиться, певні обмеження можуть стосуватися й деяких інших суб'єктів, які можуть стати як учасниками кримінального провадження, так і особами, які не мають будь-якого процесуального статусу, прикладом таких суб'єктів може стати володілець речей або документів, зазначений в ухвалі слідчого судді, суду про тимчасовий доступ (ч. 1 ст. 165 КПК України).

Висновки. З аналізу прецедентної практики ЄСПЛ вбачається виділення таких критеріїв тлумачення майна та прав, пов'язаних з ним: це рухомі й нерухомі речі, активи, зокрема права вимоги, щодо яких заявник може стверджувати про їхнє ефективне використання; економічна цінність права чи інтересу; адекватна визначеність об'єкта володіння; майнове право чи інтерес мають бути належно закріплені в національному законодавстві для того, щоб бути забезпеченими можливістю судового захисту.

Недоторканість приватної власності є природним правом людини, станом захищеності від посягань, гарантією свободи особи та її автономії, що вилучає незаконне втручання в реалізацію права володіти, користуватись і розпоряджатися майном та іншими матеріальними, інтелектуальними цінностями й фінансовими ресурсами. Забезпечення захисту прав і свобод людини в кримінальному процесі означає здійснення процесуальної діяльності в такому порядку, формі та режимі, за яких втручання в гарантовані законом права й свободи людини має винятковий характер.

Сфера кримінального судочинства найбільш тісно пов'язана із заходами процесуального примусу й обмеженням прав і свобод учасників процесу. Водночас ефективне забезпечення охорони права власності в кримінальному процесі можливе лише в поєднанні із дотриманням інших засад кримінального провадження, зокрема: забезпечення права на свободу й особисту недоторканність; недоторканність житла чи іншого володіння особи; невтручання в приватне життя; публічність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шульган І. Деякі аспекти забезпечення права на свободу та особисту недоторканність. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки.* 2021. Т. 8, № 4. С. 43–48.
2. Галаган В. І., Моргун Н. С. Недоторканність права власності як засада кримінального провадження на досудовому розслідуванні : монографія. Київ, 2017. 185 с.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : міжнар. док. від 4 листоп. 1950 р. № 995-004. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004/card2
4. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року. URL : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_015 ; Загальна декларація прав людини : Декларація Орг. Об'єдн. Націй від 10.12.1948. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
5. Зелькіна Т. Є. Обмеження майнових прав осіб у кримінальному провадженні на стадії досудового розслідування : дис. ... канд. докт. філософ. за спец. 081 – Право. Київ, 2021. 291 с.
6. Спорронг (Sportrong) и Лоннрот (Lonnroth) против Швеции: судебное решение ЕСПЧ от 23 сентября 1982 г. Позитивна судова практика. URL : <http://goldarb-advice.com>
7. Кичко Р. А. Проблемні аспекти надмірного втручання у право власності за наслідками тимчасового вилучення майна у кримінальному провадженні. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету.* 2024. Вип. 84, ч. 4. С. 54–60.
8. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
9. Мамка Г. М. Засади кримінального провадження: наукові та правові основи : дис. ... д-ра юрид. наук. К., 2019. 478 с.
10. Тертишник В. М. Кримінальний процес України. Загальна частина : підручник. 8-ме вид., доповн. і переробл. К. : Алерта, 2020. 452 с.
11. Протокол до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод : Протокол Ради Європи від 20.03.1952 : станом на 17 лип. 1997 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_535#Text
12. Шевчук С. Судовий захист прав людини: практика Європейського суду з прав людини у контексті західної правової традиції. 3-є вид. К. : Реферат, 2010. 848 с.
13. Рішення у справі «Копецький проти Словаччини» (Korecky v. Slovakia), № 44912/98 від 28.09.2004. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_347#Text
14. Андрусів Л. М. Поняття «майно» у практиці Європейського суду з прав людини. *Наук.-інформ. вісн. Івано-Франків. ун-ту права ім. Короля Данила Галицького. Сер. Право.* 2022. № 13.

15. Дрозд А. В. Забезпечення недоторканності права власності в кримінальному провадженні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.09. Х., 2019. 24 с.
16. Музиченко О. В. Реалізація конституційного принципу недоторканності права власності на стадії досудового розслідування : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2016. 267 с.
17. Гловюк І. В., Гринюк В. О. Охорона та захист права на мирне володіння майном у досудовому розслідуванні: доктрина та судова практика. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького: Серія Право*. Івано-Франківськ : Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила, 2023. Вип. 15 (27), т. 1. С. 239–249.

REFERENCES

1. Shulhan I. (2021). Deiaki aspekty zabezpechennia prava na svobodu ta osobystu nedotorkannist [Some aspects of ensuring the right to freedom and personal integrity]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnikha». Seriia: Yurydychni nauky*. T. 8, № 4. 43–48 [in Ukrainian].
2. Halahan V. I., Morhun N. S. (2017). Nedotorkannist prava vlasnosti yak zasada kryminalnoho provadzhennia na dosudovomu rozsliduvanni [Inviolability of property rights as a basis for criminal proceedings in pre-trial investigation] : monohrafiia. Kyiv. 185 [in Ukrainian].
3. Konventsiiia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod [Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms]: mizhnar. dok. vid 4 lystop. 1950 r. № 995-004. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004/card2 [in Ukrainian].
4. Zahalna deklaratsiia prav liudyny [Universal Declaration of Human Rights] vid 10 hrudnia 1948 roku. URL : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_015 ; Zahalna deklaratsiia prav liudyny: Deklaratsiia Orh. Obiedn. Natsii vid 10.12.1948. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text [in Ukrainian].
5. Zelkina T. Ye. (2021). Obmezhennia mainovykh prav osib u kryminalnomu provadzhenni na stadii dosudovoho rozsliduvannia [Restrictions on the property rights of individuals in criminal proceedings at the stage of pre-trial investigation] : dys. ... kand. dokt. filosof. za spets. 081 – Pravo. Kyiv. 291 [in Ukrainian].
6. Sporronh (Sporrong) y Lonnrot (Lonnroth) protyv Shvetsyy [Sporrong and Lonnroth v. Sweden]: sudebnoe reshenye ESPCh ot 23 sentiabria 1982 h. Pozytyvna sudova praktyka. URL : <http://goldarb-advice.com> [in Ukrainian].
7. Kychko R. A. (2024). Problemni aspekty nadmirnoho vtruchannia u pravo vlasnosti za naslidkamy tymchasovoho vyluchennia maina u kryminalnomu provadzhenni [Problematic aspects of excessive interference with property rights as a result of temporary seizure of property in criminal proceedings]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu*. Vyp. 84, ch. 4. 54–60 [in Ukrainian].
8. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [Criminal Procedure Code of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 13 kvit. 2012 r. № 4651-VI. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> [in Ukrainian].
9. Mamka H. M. (2019). Zasady kryminalnoho provadzhennia: naukovy ta pravovy osnovy [Principles of criminal proceedings: scientific and legal foundations] : dys. ... d-ra yuryd. nauk. K. 478 [in Ukrainian].
10. Tertyshnyk V. M. (2020). Kryminalnyi protses Ukrainy. Zahalna chastyna : pidruchnyk [Criminal Procedure of Ukraine]. 8-me vyd., dopovn. i pererobl. K. : Alerta. 452 [in Ukrainian].
11. Protokol do Konventsii pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod [Protocol to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms] : Protokol Rady Yevropy vid 20.03.1952 : stanom na 17 lyp. 1997 r. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_535#Text [in Ukrainian].
12. Shevchuk S. (2010). Sudovy zakhyt prav liudyny: praktyka Yevropeiskoho sudu z prav liudyny u konteksti zakhidnoi pravovoi tradytsii [Judicial Protection of Human Rights: Practice of the European Court of Human Rights in the Context of Western Legal Tradition]. 3-ie vyd. K. : Referat. 848 [in Ukrainian].
13. Rishennia u spravi «Kopetskyi proty Slovachchyny» [Decision in the case "Kopecky v. Slovakia"], № 44912/98 vid 28.09.2004. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_347#Text [in Ukrainian].

14. Andrusiv L. M. (2022). Poniattia «maino» u praktytsi Yevropeiskoho sudu z prav liudyny [The concept of "property" in the practice of the European Court of Human Rights // Scientific-informative]. *Nauk.-inform. visn. Ivano-Frankiv. un-tu prava im. Korolia Danyla Halytskoho. Ser. Pravo*. № 13 [in Ukrainian].

15. Drozd A. V. (2019). Zabezpechennia nedotorkannosti prava vlasnosti v kryminalnomu provadzhenni [Ensuring the inviolability of property rights in criminal proceedings] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09. Kh. 24 [in Ukrainian].

16. Muzychenko O. V. (2016). Realizatsiia konstytutsiinoho pryntsypu nedotorkannosti prava vlasnosti na stadii dosudovoho rozsliduvannia [Implementation of the constitutional principle of the inviolability of property rights at the stage of pre-trial investigation] : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09. Kharkiv. 267 [in Ukrainian].

17. Hloviuk I. V., Hryniuk V. O. (2023). Okhorona ta zakhyst prava na myrne volodinnia mainom u dosudovomu rozsliduvanni: doktryna ta sudova praktyka [Protection and defense of the right to peaceful possession of property in pre-trial investigation: doctrine and judicial practice]. *Naukovo-informatsiyni visnyk Ivano-Frankivskoho universytetu prava imeni Korolia Danyla Halytskoho: Zhurnal. Seriia Pravo*. Ivano-Frankivsk : Redaktsiinovydavnychi viddil Universytetu Korolia Danyla. Vyp. 15 (27), t. 1. 239–249 [in Ukrainian].

R. A. Kychko. CONCEPTUAL APPROACHES TO UNDERSTANDING THE INVIOABILITY OF PROPERTY RIGHTS IN CRIMINAL PROCEEDINGS

The article, based on current legislation, the views of scholars, as well as legal positions reflected in the decisions of the European Court of Human Rights, provides a detailed analysis of the interpretation of property rights in the criminal process of Ukraine, the possibilities of its legal restriction, and the interpretation of the closely related concepts of "property" and "ownership". An analysis of the case law of the ECHR reveals the following criteria for interpreting property and rights related to it: these are movable and immovable things, assets, in particular rights of claim, in respect of which the applicant can claim their effective use; the economic value of the right or interest; adequate certainty of the object of possession; the property right or interest must be properly enshrined in national legislation in order to be provided with the possibility of judicial protection. It is noted that the inviolability of private property is a natural human right, a state of protection from encroachment, a guarantee of individual freedom and autonomy, which excludes unlawful interference with the exercise of the right to own, use and dispose of property and other material, intellectual values and financial resources. Ensuring the protection of human rights and freedoms in criminal proceedings means carrying out procedural activities in such a manner, form and mode, under which interference with legally guaranteed human rights and freedoms is of an exceptional nature. It is emphasized that the sphere of criminal proceedings is most closely related to measures of procedural coercion and restrictions on the rights and freedoms of participants in the process. At the same time, it is concluded that effective protection of property rights in criminal proceedings is possible only in combination with compliance with other principles of criminal proceedings, in particular: ensuring the right to freedom and personal inviolability; inviolability of housing or other possessions of a person; non-interference in private life; publicity.

Key words: criminal proceedings, property, property rights, possession of a person, inviolability of property rights, restrictions on property rights, procedural actions, judicial protection.